పగడాలు

ఆచంట శారదాదేవి

విద్వత్తుకు తగిన పేరు. శారదాదేవి ఆంగ్లంలో, తెలుగులో ఎం.ఏ. పట్టభద్రులు. హిందీలో విశారద ప్యాసైనారు. సంగీతంలో తగినంత అభినివేశం వుంది. పగడాలు, పారిపోయిన చిలుక, ఒక్కనాటి అతిథి, మరీచిక వీరి కథా సంపుటాలు. గేయ రచయితగా కూడా మంచి పేరు తెచ్చుకున్నారు. తిరుపతి శ్రీ పద్మావతీ కళాశాలలో తెలుగు శాఖ అధ్యక్షురాలుగా ఆమె పనిచేశారు. ఈమె భర్త ఆచంట జానకిరామ్ రచయితగా లబ్ధప్రతిష్టులు. శారదాదేవి కథా రచయిత్రిగా వొక ప్రత్యేక స్థానాన్ని గడించుకున్నారు. ఈమె స్వస్థలం విజయవాడ.

అప్పుడే పొద్దు వాలుతోంది. దూరాన రెండు కొండల మధ్య, తన తీక్ష్ణత అంతా కోలుపోయి సూర్యుడు రక్తబింబంలా వున్నాడు. కదిలే నును మేఘాల నీడలు మధ్య మధ్యన గుండ్రని బింబంతో ఆకులలాగా, పువ్వులలాగా, చిన్ని చిన్ని కొండగుట్టల్లా, ఎర్రని అద్దంలో ప్రకృతి ప్రతిఫలించినట్లు తోస్తున్నాయి. కావిరంగు మేడల్లో ప్రకృతి నాట్యమాడుతోంది.

అప్పుడే తలంటుకొని మేడమీద కొచ్చింది వాసంతి; ముడి విప్పుకుని తల ఆరపెట్టుకుంటో అస్తమిస్తున్న సూర్యుడి శోభ తిలకిస్తో, పిట్టగోడ అంచున కూర్చున్నది. గాలికి ముంగురులు కదిలినప్పుడల్లా గుప్పున సాంబ్రాణి పరిమళం దిశలన్నీ వ్యాపిస్తోంది. వాసంతి తెల్లని మెడలో ఎప్పటివో పూర్వకాలపు పెద్ద పెద్ద గుండ్రని పగడాలు ఎర్రగా బరువుగా కదులుతున్నాయి... ఆ పగడపు కాంతిలో మీగడలాంటి చెక్కిళ్ళు సిగ్గుపడి కదలినట్లు కనుపిస్తున్నాయి; ఎర్రని చీర మెడలో పగడాలు, కుంకుమ బొట్టూ, మల్లె మొగ్గలలాంటి గోళ్లకు గోరింటాకూ, సంధ్యకాంతితో పోటీ పడుతూ అందులో లీనమైపోతున్నాయి.

వాసంతి హృదయం ఆవేళంత ఉత్సాహంగా మరెప్పుడూ లేదు. ఎంత చల్లనిరోజు... ఎంత చక్కని సంధ్య... వాసంతి హృదయం ఒక్కసారి ఆనందంతో పరవశమైంది. కాని మళ్ళీ వెంటనే ఏవో ఆలోచనలలో పడిపోయింది ఆమె...

ఎనిమిదేళ్ళ తరువాత ఇన్నాళ్ళకి మళ్ళా తను ఈ ఊరు వచ్చింది. తన చిన్నతనమంతా ఇక్కడే గడిచింది. ఈ ఊళ్లో, ఈ ఇంట్లో అడుగడుగునా ఏవో ఎన్నో జ్ఞాపకాలు. చిన్ననాడు తను అనుభవించిన ఆవేదన, ఆశ, నిరాశ, సుఖమూ, సంతోషమూ, ఆతురత, కన్నీరూ అన్నీ మళ్లీ నీడల్లా మనస్సులో కదులుతున్నాయి. తోటలో తను ఏరుకున్న పొగడపూలూ, మర్రిచెట్టు క్రింద ఊగిన ఉయ్యాలా, వెన్నెట్లో, మేడ మెట్ల దగ్గర ఇసుక తిన్నెల్లో ఆడిన ఆటలూ, అన్నీ ఏవో కథల్లా జ్ఞాపకం వస్తున్నాయి. ప్రతి నిమిషం ఏదో ఒక ఘటన గుర్తుకు వస్తూంది.

తెల్లవారుఝామున రైలు దిగి ఎద్దుబండిలో ఇంటికి వస్తోంటే, ఆ మువ్వల మ్రోతకి నిద్ర మైకంలా

ఆణిముత్యాలు

వచ్చేసింది. కేసరి పెళ్ళికి రాత్రిపూట రెండెడ్లబండిలో ఊగుతూ పోతుంటే తన చుక్కల పట్టుపరికిణీ గాలికి ఆడటం, పంకజం నవ్వు, ఆకలితో, నిద్రతో తను ఆవులించటం అన్నీ కలలా కళ్ళ ఎదుట కదిలాయి. గుమ్మందగ్గర బండిదిగి లోపలికి వస్తుంటే మాలతిపొద దగ్గర అనసూయా తనూ ఎర్ర గులాబి కోసం కీచులాడుకోవటం గుర్తుకువచ్చింది. ఇట్లాగే ఇంకా ఎన్నో ఎన్నో..

ఈ ఎనిమిదేళ్ళలో తన జీవితంలో చాలా మార్పులు వచ్చాయి. ఒక్కొక్క మెట్టు ముందుకు సాగుతూ తన జీవితం పూర్ణవికాసం పొందింది. కలకత్తాలో నాలుగేళ్ళు చక్కగా చదువుకొని తను బి.ఏ. ఫస్టున ప్యాసయింది. యూనివర్సిటీకే ఫస్టున వచ్చిం

దని నాన్న ఎంతో సంతోషించి పెద్ద టీ పార్టీ ఇచ్చాడు. ఆ తరువాత డిస్ట్రిక్ట్ హెల్తాఫీసరు గారబ్బాయితో తనకి వివాహం అయింది. వాళ్ళు కట్నం ఏమీ అడుగలేదు. అయినా నాన్న ఎంతో డబ్బు ఖర్చుపెట్టి పెళ్ళి ఎంతో దర్జాగా, వైభవంగా చేశారు. అదృష్టం కలిసి, పెళ్ళి అయిన వెంటనే లక్నోలో తన భర్తకి మంచి ఉద్యోగం అయింది. తను అత్తవారింటికి వెళ్ళిపోయింది. ఆ తరువాత ఏడాదికే పాప పుట్టింది. ఆయనకి ప్రమోషనై పెద్ద ఉద్యోగమైంది. ఆర్థికంగా గాని, ఇంకో విధంగా గాని తనకేలోటూ లేదు. ఏ బాధా లేదు. భర్త తనని పువ్వులలో పెట్టి పూజిస్తాడు. తన మాటకెప్పుడూ ఎదురు చెప్పడు. తను ఎంతో అదృష్టవంతురాలు... ఎంతో సుఖపడుతోంది. అందరూ అల్లానే అనుకుం టారు.

నాద నినాదం

షహనాయి మూగవోదు
బీజమై మొలకెత్తుతుంటుంది
బోధి చెట్టో, మఱ్ఱి చెట్టో అయి
సతత హరితమవుతుంది
సుజ్ఞాన సరితమవుతుంది
ఓంకారానికీ, బిస్మిల్లాకూ / ఆద్యంతాలుండవు
కొయ్య ముక్కలోకి ఊపిరూదితే ఆపాత మధురం
గాలి నిలిస్తే షహనాయి కొయ్యబోతుంది, అంతే
అవలంలా, ప్రణవంలా, బిస్మిల్లా అజరామరం
దేవుడి పేర్లూ, సంగీతకారుల పేర్లూ
మారుతుంటాయి గానీ
బిస్మిల్లా ఖాన్‌కీ, సంగీతానికీ మరణముండదు
దేవుడిలాగే సంగీతమూనూ
ఏదో పేరుతో, ఏదో రూపంలో
ప్రాణమై నిలుస్తూనే ఉంటుంది
ఏదో గొంతులో ఉచ్ఛ్వాసగా
ఏదో గుండెలో నిశ్వాసగా/ఈ గాలి లయబద్ధంగా
ఈ లయ ప్రాణ ప్రదంగా
ఇక్కడస్తమించిన సూర్యుడిలా
ఎక్కడో వెలుగులు ఉదయిస్తూనే వుంటుంది.
ఎందరో చందమామల వెన్నెల్లకు
నెవుదనం పొరవుతూనే వుంటుంది
త్యాగయ్య, ఘంటసాల, మొజార్ట్,
రఫీ, సైగల్, ఎల్విస్ ప్రిస్లీ, బిస్మిల్లాలు
పంచ భూతాల విశ్వరూపాలు
విశ్వరూపానికి నాద రూపాలు
కాంతి పుంజంలోని సప్త వర్ణాలు
సంగీత వర్ణంలోని సప్త స్వరాలు
ఓంకారానికీ, బిస్మిల్లాకూ
ఆద్యంతాలుండవు / ఇది నిరంతర నాద నినాదం

–చిత్తశర్మ

అయినా, అప్పుడప్పుడు ఏవో చిన్నప్పటి విష యాలు జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా మనస్సు కలత చెందుతుంది...

పాప పుట్టినప్పుడూ, ఆ తరువాత ఎన్నోసార్లు, ఈ ఊరు రావాలని ప్రయత్నించింది. కానీ ఆరు నెలల కొకసారి ఆయనకి ట్రాన్స్‌ఫరవుతుండడం చేత, ఇంటి గొడవలతో ఎప్పుడూ వీలుపడలేదు. ఇన్నాళ్ళకి మళ్ళీ రాగలిగింది.

ప్రొద్దుగూకింది. ఆకాశమంతా నక్షత్రాలతో నిండిపోయింది. వెన్నెల బంగారంలా మెరుస్తో మూల మూలలా వ్యాపించింది. చంద్రుడు ఉత్సాహంగా నవ్వుతున్నాడు. వాసంతి క్రిందకు వెళ్ళి దువ్వెన తెచ్చుకొని, తల చిక్కుతీసి వదులుగా జడ అల్లుకున్నది. అప్పుడే విరిసిన మల్లెపూలూ, ప్రొద్దుటి గులాబీలు అన్నీ దండగాకట్టి తలనిండా పెట్టుకున్నది.

పాపనెత్తుకొని తల్లి మేడమీదకి వచ్చి అడిగింది:

'ఏమే! అన్నానికి వస్తావా?'

'తొందరేం?.. నాన్నగారిని కూడా రానీ' అన్నది.

అమ్మ మళ్ళా అడిగింది, ఆకాశంకేసి చూస్తూ 'అతను ఎప్పుడు వస్తారు?'

'ఏమో!... పండక్కి వస్తానన్నారు– సెలవు దొరికితే...'

అమ్మా, తనూ, మౌనంగా మామిడి చెట్టు పూతకేసి చూస్తూ కూర్చున్నారు కొంతసేపు. ఆ తరువాత పాపకి అన్నంపెట్టి డాబామీద పక్కవేసి పడుకోబెట్టింది. పాప నిద్రపోతుంటే తనూ ప్రక్కనే పడుకుంది ఏవో ఆలోచిస్తూ... వెన్నెల చల్లగా ముఖంమీద పడుతోంది. కళ్ళకెదురుగుండా బంగారపు బంతిలా చంద్రుడు చిరునవ్వు నవ్వుతున్నాడు.

ఎన్ని వెన్నెల రాత్రులు, ఉషఃకాంతులు ఈ డాబామీద గడచిపోయాయో ఆనందంతో, దిగులుతో పరిహాసంతో; చిన్నతనంలో, ఆ రోజుల్లో, ఏమీ తోచనప్పుడల్లా డాబా మీదికి వచ్చి కూర్చునేది. తన ఇంటిచుట్టూ దూరాన చిన్న చిన్న కొండలూ, గుట్టలూ ఎన్నో వుండేవి. ఇంటి కెదురుగా అంతా పెద్ద పచ్చిక

బయలు. ఆ తరువాత అక్కడక్కడ ఎత్తుగా కొబ్బరిచెట్లు, వాటి వెనకాలే రెండు చిన్న కొండలు ఎడాపెడాగా వచ్చి మధ్యన కలుసుకున్నట్లు వుండేవి. ఆ కొండల మీదనుంచి ఆరయేసరికి, రక్తవర్ణంతో సూర్యుడు తొంగిచూసేవాడు. సాయంత్రం మళ్ళీ అక్కడే కొబ్బరి చెట్ల మధ్య నుంచి చంద్రుడు పలుకరించేవాడు. రోజూ ఈ వింతలు చూస్తూ తను పరవశమయ్యేది.

నిద్రలో పాప వత్తిగిలింది. పాప తల తగిలి మెడలో పగడాలు హృదయానికి గట్టిగా ఒత్తుకున్నాయి. గుండెల్లో ఏదో బరువుగా తగిలింది. అబ్బ!... ఎన్నాళ్ల నుంచి మోస్తోందీ పగడాలు!... అవి కదిలినప్పుడల్లా హృదయంలో ఏదో తీరని బాధ, ఏదో వ్యధ...

తమ ఇంటి కెదురుగానే ఆ పచ్చిక మైదానాని కంతకీ లక్షుమన్న తాత దొక్కటే గుడిసె వుండేది. అవ్వా, అతనూ, తల్లిలేని మనమరాలు సీతా, ముగ్గురూ ఆ గుడిసె ముందరే ఓ చిన్న చిల్లర దుకాణం పెట్టుకొని కాలం గడుపుతుండేవాళ్ళు... పొద్దున బండి దిగుతూనే అతని గుడిసె, దుకాణం కనబడతాయేమోనని ఆశగా చూసింది. ఎక్కడా ఆనవాలు కూడా లేదు. ఆ మైదానం నిండా ఎన్నో కొత్త కొత్త రంగు రంగుల మేడలు ఆకాశమెత్తున లేచాయి. దూరాన కొండలు కూడా కనిపించటం లేదు. తనకి స్పృహ కలిగింది.

పాపం లక్షుమన్న తాత చాలా మంచివాడు... తనంటే ఎంతో ప్రేమ... 'బుల్లెమ్మగారు; బుల్లెమ్మగారు' అంటూ తనని నెత్తిన పెట్టుకునేవాడు. ఎంతో గొప్పగా చూచేవాడు. గుడిసె కెదురుగా ఆ పచ్చగడ్డిలో సీతా తనూ ఆడుకునేవాళ్ళు ప్రొద్దస్తమానం; అప్పటికి తనకి ఏడెనిమిదేళ్ళుంటాయి. సీతకీ అంతే... ప్రొద్దున్నే నీళ్ళు పోసుకుని, తల దువ్వించుకుని, పట్టుగౌనుతో చక్కగా సింగారించుకుని వెళ్లేది తను. చింకిరి జుట్టుతో చినిగిన పరికిణీతో గుడిసెలో నుంచి వచ్చేది సీత. ఇద్దరూ ఆ గడ్డిలో ఎన్నిరకాల ఆటలు ఆడేవారు. గుజ్జనగూడు, గుడుగుడు గుంచంతో ఆరంభమై, బొమ్మల పెండ్లి, కాళ్లాగజ్జతో సాంతమయ్యేవి; ఒక్కొక్కప్పుడు తను అన్నానికి వెళ్ళటం మరచిపోతుండేది. అమ్మ గుమ్మంలోకి వచ్చి కేకలు పెట్టి పిలుచుకు పోతుండేది.

మట్టిలో ఆడి ఆడి తను జుట్టు రేపుకుని, గౌను చింపుకుని ఇల్లు చేరుతుండేది. అమ్మ రోజూ కోప్పడుతూనే వుండేది. మట్టిలో ఆ ముష్టిపిల్లలతో ఆడుకోవద్దని, ఎన్నిసార్లో కసిరి చివాట్లతో ఇంటికి లాక్కుపోతుండేది. కాని తను మాత్రం మళ్లీ, నిమిషంలో, సందుచూసుకుని సీతదగ్గరికి చేరుతుండేది. అమ్మ విసిగి ఊరుకునేది.

దుకాణం బేరం లేనప్పుడల్లా లక్షుమన్న తాత వాళ్ల దగ్గరకు వచ్చి కూర్చుని కథలూ కబుర్లూ చెబుతుండేవాడు. సీతతోబాటు తనూ అతనిని 'తాతా' అని పిలిచేది. అతనూ సీతకన్నా తననే ఎక్కువ గారాబం చేసేవాడు. తను ఇంట్లో ఆ మూలా ఈ మూలా పడివున్న చిన్న చిన్న తగరుముక్కలు, కంచు కడ్డీలు తీసుకువెళ్లి వెండి బంగారు ముక్కలని తాత కిస్తుండేది. ఆ పనికి రాని ముక్కలన్నీ అతను నిజంగా వెండి బంగారం వాటిలాగే అతి జాగ్రత్తగా తన సీనారేకు డబ్బాలో దాచుకునేవాడు. వాటికి బదులుగా సీతకీ తనకీ పిప్పర మెంట్లూ, చాకిలెట్లూ, కిళ్లీలు ఇస్తుండేవాడు. రోజూ అది ఒక ఆట అయిపోయింది. ఏదో చిల్లముక్క తను పట్టుకు వెళ్ళడం, ఎంతో భద్రంగా అతను దాచుకోవడం, చాకిలెటు నములుతూ ఏదో గొప్ప పని చేసినట్లు తను సంతోషించడం... ఎప్పుడో ఓసారి అమ్మతో గూడా చెప్పేసింది. 'ఏమిటీ, వెండిబరిణలో వున్న బంగారపు గుళ్లన్నీ ఇచ్చేస్తున్నావా?' అంది అమ్మ. తను బిత్తరపోయింది. తెల్లమొహం వేసుకుని అన్నది.

'అబ్బే, అది కాదే!... నాకు దొరికినయ్!'

అమ్మ నమ్మలేదు. "ఆ కొంపచాయకు పోవద్దంటే వినవుకదా" అని విసుక్కున్నది.

...ఇంకోసారి, ఓరోజు, వాకిట్లోకి పగడాల అబ్బి వచ్చాడు. గంటసేపు బేరంచేసి, అమ్మ ఏరి ఏరి మూడు రకాల పగడాలు కొన్నది. చిన్నవి, పెద్దవి మరీ పెద్దవి, ఎర్రగా ఎంతో అందంగా వున్నాయి. భరిణిలోని బంగారు గుండ్లన్నీ కరిగించి అమ్మ శంకరయ్యచేత మాలలు చుట్టించింది. అవి వచ్చిన రోజునే తను అన్నింటిలోకి పెద్ద పగడాల హారం మెళ్లో వేసుకుంది. అమ్మ అది చూసి అయిష్టంతో అన్నది.

'ఛీ! అంత పెద్ద పగడాలు నీకేం బాగుంటాయి? నీ కోసం ఎంత బుల్లి బుల్లి పగడాలు చుట్టించానో చూడు! అవి వేసుకో.'

తను వినలేదు. మారాం పెట్టింది: "నా కక్కరలేదు. నాకివే బాగున్నాయి" అమ్మ ఎంతో చెప్పి చూసింది. ఊహుం... ఏం లాభం లేకపోయింది... ఆ దెయ్యం లాంటి పగడాలు వేసుకునే ఆడుకుందుకు వెళ్ళింది. ఆ బరువుకు మెడ నొప్పిగా వుండేది. పొడుగాటి దండ తను గెంతినప్పుడల్లా తనతోబాటు ఎగిరి పడేది. క్రొత్త నగలు వేసుకున్న ఆనందంలో తను ఇవేవీ

లెక్కచేయలేదు. నిమిషంలో ఆటల్లో మునిగిపోయింది. ఆ సందట్లో ఆ క్రొత్త దండ సంగతే మరచి పోయింది.

ఆ వేళ ప్రొద్దుగూకి అలిసిపోయి తను ఇంటికి వస్తే, అమ్మ వేన్నీళ్ళుపోసి, వెండి కంచంలో అన్నం పెడుతో కంగారుగా అడిగింది.

"అమ్మో! పగడాలేవే?"

అదరిపోయి, బిక్క మొహం వేసుకుని మెడ తడువుకుంది తను. పగడాలు లేవు; ఆటల హడావుడిలో వాటి గొడవే పట్టలేదు. ఎప్పుడు పడిపోయిందీ- ఎక్కడ పడిపోయిందీ కూడా తెలీదు.

కోపంతో, దిగులుతో అమ్మ చీదరించుకున్నది, "వద్దని ఎన్నిసార్లు చెప్పినా విన్నావు కాదు. నిమిషంలో పారేసుకు చక్కా వచ్చావు. ఛీ."

ఆ తరువాత నాన్నా, అమ్మా ఇద్దరూ కలసి తనని ఎన్నో ప్రశ్నలు వేశారు. ఆ మర్నాడంతా కూడా, ఆ ప్రశ్నల వర్షం ఆగలేదు. ఎంతమంది ఎన్నిసార్లు తనని పదే పదే అవే ప్రశ్నలు అడిగారో! జవాబు చెప్పలేక తనకి విసుగూ, కోపమూ, ఏడుపూ వచ్చేవి.

'ప్రొద్దుటి నుంచి ఎక్కడెక్కడ తిరిగావు?'

'ఎక్కడ ఆడుకున్నావు?'

'ఎవరితో ఆడుకున్నావు?'

'పగడాలు ఆఖరుసారి ఎప్పుడు చూసుకున్నావు?'

ఇట్లాగ ఎన్నో ప్రశ్నలు అడిగారు. తను అన్నింటికీ తనకి తోచినట్లు ఏవో తెలిసీ తెలియని జవాబులు చెప్పింది.

'మండువాలో ఆడుకున్నాను', మేడమీద గదిలో సావిత్రితో ఆడాను. 'పగడాలు అప్పుడప్పుడు చూసుకుంటూనే వున్నాను' అని ఏవేవో చెప్పింది. కాని ఎందుకో చాలసేపు దుకాణం దగ్గర సీతతో ఆడుకున్నానని మాత్రం చెప్పలేదు. అమ్మ ఏమంటుందోనని, సీతని తాతని ఏమన్నా అంటారేమోనని భయపడింది.

ఆ రాత్రి పన్నెండింటివరకూ అమ్మా నాన్నా ఇల్లంతా వెతుక్కున్నారు. ఎక్కడా పగడాలు దొరకలేదు. భయంతో, దిగులుతో, ఏడుస్తో నిద్రపోయింది. తెల్లవారి మళ్ళీ ఇంటిల్లిపాదీ మూలమూలలా వెతికారు. చుట్టుపక్కల అందరికీ తెలిసింది పగడాలు పోయాయని. ఇరుగూ పొరుగూ అంతా పరామర్శకి వచ్చారు. సాంత్వన వాక్యాలు పలికేవారు, సలహాలు చెప్పేవారూ. అంతులేదు.

'అన్ని చోట్లా బాగా వెతికారూ?'

'పాపం పాతిక రూపాయల సొమ్ము'

'ఎవరైనా తీసివుంటారేమో- ఎవరిమీదనైనా అనుమానం వుందా?'

ఇట్లాగే ఎన్నో ప్రశ్నలూ- వ్యాఖ్యలూ, పాపం అమ్మ మాత్రం అందరికీ ఓపికగా, విమర్శగా, జవాబు చెప్పేది. అసలు ఆవిడకు చెప్పిందే మళ్ళీ మళ్ళీ విపులంగా చెపుతుంటే ఎంతో ఉత్సాహంగా, సరదాగా వుండేది. వస్తువు దొరికినట్లే వుండేది.

ఎనిమిదయ్యేసరికి ప్రక్కవీధి నుంచి బాబాయ్ వచ్చాడు. వస్తూనే తన వంతుకి ప్రశ్నల వర్షం ప్రారంభించాడు. అమ్మని అడిగాడు:

'పగడాలు ఎప్పుడు వేశావు?' 'మళ్ళీ ఎప్పుడు చూశావు?' అంటూ. అమ్మ ఏదో చెప్పింది. హఠాత్తుగా బాబాయి అడిగాడు:

'రోజూ ఆడుకోటానికి ఆ ముసిలాడి కొట్టు దగ్గరికి పోతుంటుందిగా, నిన్న పోలేదూ?'

అమ్మ విస్తుపోయింది. ఇంత స్పష్టమయిన విషయం తనకింతవరకూ తోచనందుకు. ఆమె తన మందబుద్ధికి ఎంతో నొచ్చుకుంటూ ఎక్కడో మూల దాక్కున్న తనను పిలిచి అడిగింది.

'ఏమే! నిన్న సీతతో ఆడుకోడానికి పోలేదూ?'

...'ఎప్పుడో ప్రొద్దున వెళ్ళాను' అని భయపడుతూ చెప్పింది తను.

బాబాయి వెంటనే నిర్ధారణకి వచ్చాడు. 'ఇంకేం! ఆ గుడిసె దగ్గరే ఆడుకుంటూ వుంటే పడిపోయి వుంటుంది. ఆ ముసిలాడే తీసివుంటాడు' అన్నాడు.

అమ్మ అదే సమర్థించింది.

'అవును; తప్పకుండా వాడే తీసివుంటాడు. అసలు వాడు రోజూ అమ్మడిని ఇంట్లోంచి వెండి బంగారం చిల్లర ముక్కలన్నీ తీసుకురమ్మని అవన్నీ కాజేస్తుండేవాడు.'

తను నిర్ఘాంతపోయింది. 'అబద్ధం' తాత తన్నెప్పుడూ ఆ ముక్కలు తీసుకురమ్మని అడుగలేదు. తనే ఆ మూలా ఈ మూలా దొరికినవన్నీ ప్రోగు చేసుకొని పోతే తాత వట్టినే సరదాకు తనని సంతోషపెట్టడం కోసం అవన్నీ తీసుకుని దాచేవాడు'- ఈ మాటలు గట్టిగా అరచి అమ్మకు చెప్పాలనుకున్నది. కాని ఆ సందట్లో గొడవలో నోరు విప్పలేకపోయింది.

బాబాయ్ వెంటనే వెళ్ళి తాతను పిలుచుకొచ్చాడు. మండువాలో పంచాయతీ ప్రారంభమైంది. బాబాయ్ నోటికి వచ్చినట్లు కేకలువేసి చీవాట్లు పెట్టి తాతని ఎంతో బాధపెట్టాడు. 'ప్రొద్దుటి నుంచీ నీ గుడిసె

ముందరే ఆడుకున్నది పిల్ల. నీవు తీయకపోతే ఎవరు తీస్తారు?' అన్నాడు.

తాత ఆ మాటలు వినబడనట్లు, అర్థంకానట్లు నిర్ఘాంతపోయి తెల్లమొహం వేసుకు నించుకున్నాడు. నలుగురూ ఏమంటున్నదీ అతను సరిగా వినిపించుకోలేదు. అవమానంతో, బాధతో కృంగిపోయి నించున్నాడు. రెండు మూడుసార్లు దీనంగా అన్నాడు.

'నేను ఎరుగనండీ... బుల్లెమ్మగారి మెడలో పగడాలు అసలు నేను చూడనేలేదు.' ఇంకోమాటు అతి జాలిగా అన్నాడు.

'బుల్లెమ్మగారిని మా సీతకన్నా ఎక్కువగా చూసుకుంటున్నాను. ఆమె వంటిమీద వస్తువు ముట్టుకుంటానాండి?'

అయినా, అతని మాటలు ఎవరూ వినిపించుకోలేదు. అమ్మ అన్నది:

'ఏదో తీసుకున్న వస్తువు మంచిగా యిచ్చేయి: ఎందుకు అనవసరంగా అల్లరిపాలవుతావు.'

'నేను తియ్యందే. నా దగ్గర లేందే' అని స్పష్టంగా గొణుక్కుంటూ అమ్మ మాటలు వింటూ విస్తుపోయి నించున్నాడు తాత.

బాబాయ్ అన్నాడు : 'చూడు లక్షుమన్నా, మెల్లిగా మర్యాదగా అది ఇచ్చేసి దండం పెట్టు. లేకపోతే ఇంక పోలీసులకు రిపోర్టు ఇవ్వాలిసివస్తుంది. పోలీసుల చేతులో పడితే ఏమవుతుందో నీకు తెలుసుగా!'

పోలీసు పేరు వినగానే తాత అదిరిపోయాడు. భయంతో గజ గజ వణికాడు. నోట మాటరాలేదు.

ఆ సమయానికే దారినపోతూ, పోలీసు నరసయ్య లోపలికి వచ్చాడు, లాఠీకర్ర ఊగించుకుంటూ. బాబాయ్‌ని చూసి అడిగాడు.

'ఏమిటండీ? ఏమిటి సంగతి?'

'ఏంలేదోయ్' అంటూనే బాబాయ్ అంతా మొదటి నుంచి సవిస్తరంగా ఒక కథలా చెప్పాడు.

పోలీసు నరసయ్య తాతని బెదిరిస్తూ అన్నాడు: "ఏంవోయ్ ఎందుకూ. ఏదో చప్పున తేల్చుకో... లేకపోతే స్టేషనుకు నడవాలసిందే" అని లాఠీకర్ర ఠీవిగా నేలమీద తడుతూ తాతకేసి గుడ్లురిమి చూశాడు.

తాత దుఃఖంతో మతిపోయినవాడిలా నించున్నాడు. అతని కళ్ళల్లో నిరాశ తనని చుట్టుకుని దహించి వేస్తోంది. సీత తాత కాళ్ళకు పెనవేసుకుని భోరున ఏడ్చింది. తనకీ ఏడుపొచ్చింది. తనూ ఏడ్చింది.

ఒక్క క్షణం ఏమీ దిక్కు తెలియనివాడిలా, నిద్రలో

శారద నానీలు

బంధుత్వమంటారా
అన్నీ బంధనాలే
మరి స్నేహం
ఆత్మ స్వేచ్ఛ
చీపురితో / చెత్తను ఊడ్చావు సరే
మరి మనసులోని బూజును
ఏం చేస్తావ్?
ఒక్క మంచి మాటకు
ఇంత శక్తి వుందా?
మంచి తిండికి కూడా / లేదు
అమ్మ ఇంగ్లండు
నాన్న యుఎస్
అన్న కెనడా, తానిండియా
ఇదీ గ్లోబలైజేషన్
అమ్మా నాన్నా వృద్ధాశ్రమం
పిల్లలు హాస్టల్లో
కొత్త సంస్కృతికి
భారమేలేదు.
రూపాయికీ డాలరుకూ / పోటీయా!
ఇక కుటుంబ ప్రేమలకు మాత్రం
లూటీయే!
పెద్దల మాట వేస్ట్
పిల్లల మాట టేస్ట్
ఇదే ఇప్పటి ట్రెండ్
లేటెస్ట్
అమ్మదేవతంటూ / భజనలు
ఆ దేవత నివాసం ప్రస్తుతం
వృద్ధాశ్రమం
ఒంటరిగా వుంటూ / అలాగే పోతాం
మధ్యలోనే / భ్రమలూ శ్రమలూ
ప్రపంచీకరణలో
పదవీ పైసల ఒత్తిళ్లు
ఇక చూస్కో
సైక్రియాటిస్టులకు గిరాకి
అందరి నోటంటా / నీతులే
చొంగలో నానిపోయి
చచ్చిపోయాయి.

-శారదా అశోకవర్ధన్

నడుస్తున్నట్లు కొట్టు దగ్గరకి వెళ్ళాడు తాత– అతను ఎన్నాళ్ళనుంచో ప్రాణప్రదంగా దాచుకుంటున్న సీనాకొ ఒకు డబ్బా పట్టుకుని మళ్ళా వచ్చాడు. డబ్బా తెరచి నలిగిపోయి ఉండలా మడిచివున్న ఎప్పటిదో పాత పది రూపాయల నోటు తీసి బాబాయ్‌కిస్తూ అన్నాడు:

'బాబూ! పగడాలు నేను చూడలేదు. కాని, ఇది తీసుకొని నన్ను విడిచి పెట్టండి. బీదవాణ్ణి. ముసలి వాణ్ణి. కళ్ళు కూడా సరిగా కనపడటంలేదు. నన్ను హింస పెడితే మీకేమొస్తుంది బాబూ!'– అంటూ కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు.

అందరూ కూడబలుక్కొని పగడాలు దొరకనప్పుడు డబ్బు తీసుకోవడమే మంచిదనుకున్నారు. అమ్మ

హైదరాబాద్ నానీలు

నిన్నటి పొలాలు
నేడు సిటీ రోడ్లు
మరి ఆటస్థలాలు..
అపార్టుమెంట్లా!?

నగరంలో
కారేసుకుని వెళ్తున్నావా?
ఇక
కాలాన్ని పారేసుకున్నట్లే!

జర చూసి
అడుగేయ్ భాయ్
కాళ్ళ కింద భూతాలు
నోరు తెర్చుకుంటాయి

ఇప్పటిదాకా
జెట్ స్పీడు
నగరంలోకి వచ్చేశాం
ఇక తాబేలే తోడు

ఇందిరా పార్కులో
నా కాళ్ళతో పాటు
మట్టి కూడా
నడుస్తుంది.

సచివాలయం
ప్రవేశ ద్వారం మారిందే!
పాలకుల జాతకం
మారినట్టు

–డా॥ సి. భవానీదేవి

అన్నది:

'పాతిక రూపాయల పగడాలు! పదిరూపాయ లేమిటి? – ఏదో ఎరుగున్న వాడివని చూస్తున్నాం – ఇంకో పదయినా వేసుకో!'

'అవును అంతే' అన్నాడు బాబాయ్.

బాధపడుతో, ఏడుస్తో, మళ్ళీ డబ్బాలో తడిమి ఇంకో మూడు రూపాయ బిళ్ళలు తీసి బాబాయ్ చేతిలో పెట్టాడు.

తాత వణికిపోతున్న కంఠంతో అన్నాడు: 'నాకున్న ఆస్తంతా ఇదేనండి. ఇంక నన్ను చంపినా ఇంతకన్న ఇచ్చుకోలేనండి.'

ఖాళీ డబ్బా చేయిజారి క్రిందపడి ఖంగున మ్రోగింది.

బాబాయ్ ఏదో అనబోయినాడు; కాని, ఇంతవరకు తనకేమీ సంబంధము లేనట్లు అమ్మనోటికి జడిసి మౌనంగా కూర్చున్న నాన్న అందుకున్నారు:

'పోనిద్దురూ! ముసలాడిని ఎందుకు బాధపెట్టుతారు'

దాంతో, బాబాయ్ ఊరుకున్నాడు. అమ్మా ఊరుకున్నది.

సీత చేయి పట్టుకుని అడుగులు లెక్క పెట్టుకుంటూ తాత వెళ్ళిపోయాడు.

తల తడుముకుంటూ ఏదో ఘనకార్యం చేసినట్లు 'అయ్యా! తమ దయ!' అంటూ, చేయి చాపాడు పోలీసు నరసయ్య. రెండు రూపాయలు చేతిలో వేయించుకుని దారిపట్టాడు. మెల్లిమెల్లిగా అందరూ ఎక్కడవాళ్లక్కడ వెళ్లిపోయారు.

తను మాత్రం మండువాలో అట్లానే కూర్చుంది. కన్నీళ్ళు ఆగకుండా ఏకధారగా కారాయి. తనకి స్పష్టంగా తెలుసు. తాత పగడాలు తియ్యలేదు; తియ్యడు. కాని ఈ మాట నలుగురితో చెప్పలేక పోయింది. అనవసరంగా తాతకి బాధ కలుగుతుంటే చూస్తూ ఊరుకున్నది.

ఒక్కసారి పరిగెత్తుకు వెళ్లి తాత చేయి పట్టుకుని చెప్పాలనిపించింది: 'నాకు తెలుసులే తాతా! నీవు నా పగడాలు తీయలేదనీ, ఏమనుకోబోకు!!' అని. గుమ్మం దాకా వెళ్లింది. కాని, వెనకాలే అమ్మ వచ్చి, రెక్కలు పట్టుకుని లోపలికి లాక్కుపోయింది.

–ఆ తరువాత అమ్మ ఎప్పుడూ తనని తాత దుకాణం చాయలకు పోనివ్వలేదు. ఓనాడు మేడమీద గదిలో పోలమ్మ గది ఊడుస్తుంటే, బీరువా క్రింద

నుంచి పగడాలు ఎగిరి బయటపడినవి. తను రివ్వున ఒక్క గంతు వేసింది. పోలమ్మ కెవ్వున ఒక కేక పెట్టింది.

'అమ్మగారూ! పగడాలిక్కడుండాయండి!'

అమ్మ గబగబా మేడమీదికి వచ్చింది. ఎర్రగా, పడివున్న పగడాల దండ చూసి విస్తుపోయింది. సంతోషంతో, సిగ్గుతో పగడాలు చేతులోకి తీసుకుని అన్నది: 'ఇల్లంతా గాలించాముగాని, ఈ బీరువా క్రింద చూడాలని తోచనేలేదు'. 'ఇంతకి అంతా ఆ ముసలాడి కర్మమమ్మా. ఎవరేం చేస్తారు' అని విదలించుకుంటూ పోలమ్మ తీర్పు చెప్పింది. చీపురు ఊపుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది.

తను ఉత్సాహంగా అమ్మ దగ్గరకు పోయి అన్నది:

'తాతతో చెప్పిరానా అమ్మా, పగడాలు దొరికాయని'

అమ్మ కంగారుగా పగడాలు పమిటకు వత్తుకుంటూ చీవాట్లు పెట్టింది. 'ఛీ! సొమ్ము ఇంట్లోనే ఉంచుకొని వాడిని ఉత్తినే హింసపెట్టామని నలుగురూ అనుకోరూ? ఎంత అప్రతిష్ఠ?'

తనకేమీ అర్థం కాలేదు. కారణం లేకుండానే దొంగతనం చేశాడని అపవాదువేసి బాధపెడితే తాతకి ఏమీ అవమానం, అమర్యాద లేదు. కాని దొరికిన వస్తువు దొరికిందని చేసిన తప్పు ఒప్పుకోవడం తమకెంతో అమర్యాద, అప్రతిష్ఠ!

పగడాలు దొరకగానే అమ్మ తాతని పిలిచి అతని రూపాయలు అతని కిచ్చివేస్తుందనుకున్నది తాను. కాని, అల్లా జరుగలేదు. పైగా, పోలమ్మకి కూడా ఏం చెప్పిందో ఏమో, అసలు పగడాలు దొరికాయన్న మాటే బయటికి రాలేదు. తన మనస్సులో మాత్రం ఏదో తీరని బాధ అల్లానే నిలిచిపోయింది. ఆతనికి తనవారు చేసిన తీరని అన్యాయం, అతని చెమటచుక్కలతో లెక్కపెట్టి తీసుకున్న రూపాయలు హృదయంలో శాశ్వతంగా ఏదో భారంగా వుండిపోయినవి.

చాలా రోజుల వరకు తాత ఈ అఘాయిత్యం నుంచి కోలుకోలేదు. అవమానంతో రోజురోజూ కృంగి కృశించిపోయాడు. వ్యాపారం బొత్తిగా పడిపోయి క్రమంగా దుకాణమే ఎత్తేశాడు. సీత కొంచెం ఎదిగి పనికి పోతుండేది. దాంతోటే వాళ్ళు ముగ్గురూ, ఎల్లాగో కాలం గడుపుకుంటూ వుండేవాళ్ళు.

ఎన్నోసార్లు, తమ డాబామీద నుంచుని వుంటే గుడిసె గుమ్మం దగ్గర నుంచి సీతా, తాత ఇద్దరూ తనకేసి ఎంతో జాలిగా, ఆప్యాయంగా, దీనంగా చూస్తుండేవాళ్ళు. తను సిగ్గుపడి కళ్ళు తుడుచుకుంటూ వెళ్ళిపొయ్యేది... ఆఖరుకి తను ఆ ఊరునుంచి వెళ్ళిపొయ్యేటప్పుడు గూడా, బండిపోతుంటే, తాత వాకిట్లోకి వచ్చి ఎంతోసేపు చూశాడు- ఎంతో మమకారంతో, కన్నీళ్ళతో, పాపం; అంత బాధపడినా తనని మరచిపోలేదు.

ఆ కన్నీళ్లతో తనని ఏమని ఆశీర్వదించాడో, అతని అమాయకపు ప్రేమ నీడలా తన హృదయాన్ని చుట్టుకొన్నది. తనని కాపాడింది.

ఎన్ని రోజులు గడచినా, ఎన్ని మార్పులు వచ్చినా, తను మాత్రం ఎప్పుడూ తాతని మరచిపోలేదు. మెళ్లో ఆ పగడాలు కదలినప్పుడల్లా తాత జ్ఞాపకం వస్తూనే వుంటాడు. ఎన్నోసార్లు, తాత ఋణం తీర్చుకోవాలని తాపత్రయపడింది. కాని, అమ్మకు జడిసి, మొహమాటం కొద్దీ ఏమీ చేయలేకపోయింది.

మత్తిచెట్టు ఊగి, చల్లగాలి తిరిగింది. క్రింద నుంచి అమ్మ కేకేసింది. 'అన్నానికి వస్తావా? నాన్న వచ్చారు.'

మెల్లిగా లేచి, పాపకి దుప్పటి కప్పి, క్రిందకు వెళ్ళింది. భోంచేస్తూ, అమ్మని అడిగింది:

'మన ఇంటికెదురుగా ఉండేవాళ్ళు- ఆ ముసలి తాతా, సీత- వాళ్ళు ఏమైనారమ్మా?'

అమ్మ ముఖం చిట్లించుకున్నది. 'ఏమో! ఎప్పుడో నాలుగేళ్ల క్రిందటే కాటకం వచ్చినప్పుడు ఆ ముసలాళ్ళిద్దరూ పోయారట. ఆ తరువాత వాళ్ల చుట్టమెవడో వచ్చి సీతను తీసుకుపోయాట్ట. ఎక్కడుందో! ఏమో!' అన్నది. అబ్బ! తనకి గుండె పగిలే విషయంలో అమ్మకి ఎంత నిర్లక్ష్యం!'

తనకి అన్నం సయించలేదు. గబగబా రెండు మెతుకులు తిని మళ్ళీ డాబా మీదకు వెళ్లిపోయింది. వెనకాల అమ్మ అరుస్తూనే వుంది.

'అదేమిటే! అన్నమే తినలేదు?' అని.

ఎడమచేత్తో ఇంకా రబ్బరు బొమ్మని గుండెల కదుముకుని పాప హాయిగా, అమాయకంగా, నిశ్చింతగా, నిద్రపోతోంది - తనకి కళ్ళనీళ్ళు తిరిగాయి- మంచం మీద కూర్చుని, ముందుకు వంగి పాప ముంగురులు సరిదిద్దింది. మెడలో పగడాలు ముందుకు వేళ్లాడి పాప పెదవులని తాకాయి- ఆ వెన్నెల రాత్రి ఆకాశాన ఏమూలో ఓ చుక్క రాలిపోయింది.

పాప కళ్ళల్లోకి చూస్తో, తనకి నిద్దర తూగింది. గుండెల్లో బరువుగా కొట్టుకున్నాయి పగడాలు!! ■